

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

PHẠM THỊ KIM DUYÊN

DÂN SỐ VÀ NGUỒN LAO ĐỘNG
Ở TỈNH THÁI NGUYÊN GIAI ĐOẠN 1999 - 2009

Chuyên ngành: Địa lý học
Mã số: 60.31.95

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC ĐỊA LÝ

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. TRẦN VIỆT KHANH

Thái Nguyên - 2011

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận văn này do chính bản thân tôi thực hiện, dưới sự hướng dẫn của PGS.TS. Trần Viết Khanh. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa sử dụng để bảo vệ một công trình khoa học nào, mọi sự trích dẫn đã được chỉ rõ nguồn gốc. Tác giả hoàn toàn chịu trách nhiệm về tính xác thực và nguyên bản của luận văn.

Tác giả luận văn

Phạm Thị Kim Duyên

LỜI CẢM ƠN

Em xin trân trọng bày tỏ lòng biết ơn các thầy cô giáo giảng dạy, Ban chủ nhiệm khoa Địa Lý; khoa Sau Đại học trường Đại học Sư phạm thuộc Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi giúp đỡ, động viên em trong quá trình học tập và nghiên cứu ở trường.

Đặc biệt với tấm lòng biết ơn sâu sắc, em trân trọng cảm ơn thầy PGS.TS. Trần Viết Khanh - người trực tiếp quan tâm hướng dẫn, giúp đỡ động viên em làm đề tài bằng cả sự tận tình và trách nhiệm.

Xin cảm ơn lãnh đạo Cục thống kê, Sở Lao động thương binh và xã hội, Chi cục dân số kế hoạch hóa gia đình, Sở kế hoạch đầu tư, Sở giáo dục, Sở y tế... của tỉnh Thái Nguyên và Ban giám hiệu trường PT Vùng cao Việt Bắc đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn các tác giả của các cuốn sách mà tôi tham khảo phục vụ cho đề tài.

Sau một thời gian thực hiện, mặc dù đã có nhiều cố gắng song luận văn không tránh khỏi thiếu sót và tồn tại. Rất mong nhận được sự nhận xét, góp ý của quý thầy cô giáo và các bạn đồng nghiệp để luận văn được hoàn thiện.

Trân trọng cảm ơn.

Thái Nguyên, tháng 7 - 2011

Tác giả luận văn

Phạm Thị Kim Duyên

MỤC LỤC

Nội dung	Trang
Trang phụ bìa	
Lời cam đoan	
Lời cảm ơn	
Mục lục	i
Danh mục các chữ viết tắt	iii
Danh mục các bảng	vi
Danh mục các hình vẽ, bản đồ	v
MỞ ĐẦU	
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu	2
3. Mục đích, nhiệm vụ và giới hạn	3
4. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu	4
5. Những điểm mới của luận văn	7
6. Kết cấu của luận văn	7
NỘI DUNG	
Chương 1: Cơ sở lý luận và thực tiễn về dân số và nguồn lao động	8
1.1. Cơ sở lý luận	8
1.1.1. Dân số	8
1.1.1.1. Quy mô dân số	8
1.1.1.2. Cơ cấu dân số	8
1.1.1.3. Phân bố dân cư	9
1.1.2. Nguồn lao động	9
1.1.2.1. Khái niệm	9
1.1.2.2. Cơ cấu lao động	10
1.1.2.3. Chất lượng lao động	13

1.1.3. Mối quan hệ giữa dân số và nguồn lao động	14
<i>1.1.3.1. Sự gia tăng tự nhiên của dân số với quy mô nguồn lao động</i>	14
<i>1.1.3.2. Gia tăng cơ học với quy mô nguồn lao động:</i>	15
<i>1.1.3.3. Chất lượng dân số với chất lượng nguồn lao động:</i>	15
<i>1.1.3.4. Cơ cấu dân số với cơ cấu nguồn lao động:</i>	15
<i>1.1.3.5. Phân bố dân cư với phân bố nguồn lao động</i>	16
1.1.4. Vai trò của dân số, nguồn lao động trong phát triển kinh tế - xã hội	17
<i>1.1.4.1. Gia tăng dân số ảnh hưởng đến tăng trưởng kinh tế</i>	17
<i>1.1.4.2. Dân số với tiêu dùng, tích lũy và đầu tư</i>	18
<i>1.1.4.3. Dân số với giáo dục và y tế</i>	19
1.1.5. Các nhân tố ảnh hưởng đến dân số, nguồn lao động	19
<i>1.1.5.1. Nhóm nhân tố kinh tế xã hội</i>	19
<i>1.1.5.2. Nhóm nhân tố điều kiện tự nhiên và tài nguyên thiên nhiên</i>	22
1.2. Cơ sở thực tiễn	22
<i>1.2.1. Vài nét về dân số và nguồn lao động ở Việt Nam</i>	22
<i>1.2.2. Vài nét về dân số và nguồn lao động ở vùng Đông Bắc</i>	28
Chương 2: Thực trạng dân số và nguồn lao động ở tỉnh Thái Nguyên	33
2.1. Những nhân tố tác động đến dân số, nguồn lao động ở tỉnh Thái Nguyên	33
2.1.1. Vị trí địa lý	33
2.1.2. Các nhân tố tự nhiên	36
2.1.3. Các nhân tố kinh tế - xã hội	41
2.1.4. Đánh giá chung	49
2.2. Thực trạng dân số, nguồn lao động ở tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 1999 - 2009	52
2.2.1. Dân số	52
<i>2.2.1.1. Quy mô và gia tăng dân số</i>	52

2.2.1.2. Cơ cấu dân số	58
2.2.1.3. Phân bố dân cư	66
2.2.2. Nguồn lao động	69
2.2.2.1. Quy mô nguồn lao động	69
2.2.2.2. Dân số hoạt động (Lực lượng lao động)	76
2.2.2.3. Dân số không hoạt động kinh tế	84
2.2.3. Tác động của dân số, nguồn lao động đến một số vấn đề phát triển kinh tế - xã hội ở tỉnh Thái Nguyên	88
2.2.3.1. Tác động của dân số, nguồn lao động đến phát triển kinh tế	88
2.2.3.2. Tác động của dân số, nguồn lao động đến vấn đề đói nghèo	91
2.2.3.3. Tác động của dân số, nguồn lao động đến phát triển giáo dục đào tạo	92
2.2.3.4. Tác động của dân số, nguồn lao động đến việc CSSK nhân dân	94
Tiểu kết	96
Chương 3. Định hướng và giải pháp phát triển dân số, nguồn lao động ở tỉnh Thái Nguyên đến năm 2020.	99
3.1. Định hướng	99
3.1.1. Quan điểm, mục tiêu phát triển dân số, nguồn lao động	99
3.1.2. Định hướng phát triển dân số, nguồn lao động của tỉnh Thái Nguyên đến năm 2020.	103
3.2. Các giải pháp	105
KẾT LUẬN	113
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CÓ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN VĂN	118
TÀI LIỆU THAM KHẢO	119
PHỤ LỤC	122

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

1. BQ	Bình quân
2. BMTE	Bà mẹ trẻ em
3. CNH, HĐH	Công nghiệp hóa, hiện đại hóa
4. CSSKSS	Chăm sóc sức khỏe sinh sản
5. DS - KHHGD	Dân số - Kế hoạch hóa gia đình
6. GDP	Tổng thu nhập quốc dân
7. GTDS	Gia tăng dân số
8. HĐKT	Hoạt động kinh tế
9. HDI	Chất lượng cuộc sống
10.HĐND	Hội đồng Nhân dân
11.KT - XH	Kinh tế - xã hội
12.KTQD	Kinh tế quốc dân
13.KVI	Khu vực I (Nông - lâm - ngư nghiệp)
14.KVII	Khu vực II (Công nghiệp và xây dựng)
15.KVIII	Khu vực III (Dịch vụ)
16.LLĐ	Lực lượng lao động
17.LĐTĐ&XH	Lao động thương binh và xã hội
18.NGTK	Niên giám thống kê
19.NCKH	Nghiên cứu khoa học
20.NXB	Nhà xuất bản
21.P _{15 - 59}	Dân số từ 15 đến 59 tuổi
22.QL	Quốc lộ
23.SKSS	Sức khỏe sinh sản
24.THCS	Trung học cơ sở
25.THPT	Trung học phổ thông
26.TP	Thành phố

DANH MỤC CÁC BẢNG

- Bảng 1.1. Sự biến động mức sinh giữa các nước, các giai đoạn
- Bảng 1.2. Quy mô và tốc độ tăng dân số giai đoạn 1979 - 2009
- Bảng 1.3. Dân số và tỷ lệ tăng dân số theo các vùng kinh tế - xã hội giai đoạn 1999 - 2009
- Bảng 1.4. Cơ cấu lao động có việc làm phân theo thành phần kinh tế và khu vực kinh tế, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 1.5. Quy mô và tỷ lệ dân số vùng Đông Bắc, giai đoạn 2000 - 2009.
- Bảng 1.6 Dân số thành thị vùng Đông Bắc và cả nước, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 1.7. Cơ cấu lao động phân theo khu vực kinh tế, năm 1999 và 2009.
- Bảng 2.1. Một số chỉ tiêu kinh tế của tỉnh Thái Nguyên.
- Bảng 2.2. GDP/người và thu nhập thực tế bình quân đầu người tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 2.3. Quy mô dân số tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 1999 - 2009
- Bảng 2.4. Tỷ suất sinh, tử và gia tăng tự nhiên toàn tỉnh và theo huyện, thị, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 2.5. Dân số phân chia theo nhóm tuổi của Thái Nguyên năm 1999 và năm 2009.
- Bảng 2.6. Tỷ số phụ thuộc của dân số tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 1999 - 2009
- Bảng 2.7. Mật độ dân số tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 1999 - 2009
- Bảng 2.8. Gia tăng dân số và nguồn lao động của tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 2.9. Nguồn lao động của tỉnh Thái Nguyên phân theo huyện thị, thành phố, giai đoạn 1999 - 2009
- Bảng 2.10. Phân bố nguồn lao động theo nhóm tuổi, giới tính và thành thị, nông thôn tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 2.11. Lực lượng lao động của tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 1999 - 2009.

- Bảng 2.12. Cơ cấu lao động của tỉnh Thái Nguyên phân theo khu vực kinh tế.
- Bảng 2.13. Lao động trong các ngành kinh tế phân theo giới tính của tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 2.14. Lực lượng lao động phân theo trình độ học vấn của tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 2.15. Một số chỉ tiêu về trình độ chuyên môn kỹ thuật đã qua đào tạo năm 2009.
- Bảng 2.16. Tỷ lệ thất nghiệp khu vực thành thị phân theo giới tính.
- Bảng 2.17. Dân số trong độ tuổi lao động không hoạt động kinh tế của tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 2.18. Cơ cấu dân số không hoạt động kinh tế chia theo giới tính của tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 2.19. GDP/người và gia tăng dân số tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 2.20. Tốc độ tăng trưởng kinh tế và tốc độ gia tăng dân số năm 1999.
- Bảng 2.21. Tốc độ tăng trưởng kinh tế và tốc độ gia tăng dân số năm 2009.
- Bảng 2.22. Tỷ lệ hộ nghèo chia theo huyện, thị, thành phố của Thái Nguyên (Theo chuẩn nghèo giai đoạn 2006 - 2010)
- Bảng 2.23. Tỷ lệ nhập học tổng hợp và tỷ lệ người lớn biết chữ tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 1999 - 2009.
- Bảng 2.24. Một số chỉ tiêu về chăm sóc sức khỏe tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 2000 - 2009.

DANH MỤC CÁC HÌNH, BẢN ĐỒ

Hình 1.1. Lực lượng lao động

Hình 1.2. Mối quan hệ dân số và nguồn lao động

Hình 1.3. Cơ cấu lao động có việc làm phân theo trình độ chuyên môn kỹ thuật, giai đoạn 1999 - 2009

Hình 2.1. Quy mô dân số tỉnh Thái Nguyên giai đoạn 1999 - 2009.

Hình 2.2. Tỷ số giới tính theo nhóm tuổi của tỉnh Thái Nguyên, giai đoạn 1999 - 2009

Hình 2.3. Cơ cấu dân số theo 3 nhóm tuổi của tỉnh Thái Nguyên.

Hình 2.4. Tháp dân số tỉnh Thái Nguyên năm 1999 và 2009

Bản đồ hành chính tỉnh Thái Nguyên

Bản đồ các nhân tố tự nhiên ảnh hưởng đến dân số và nguồn lao động của tỉnh Thái Nguyên

Bản đồ các nhân tố kinh tế xã hội ảnh hưởng đến dân số và nguồn lao động của tỉnh Thái Nguyên

Bản đồ dân cư và nguồn lao động tỉnh Thái Nguyên .